

- В.П. Тугаринов. – Л.: ЛГУ, 1968. – 234 с.
5. Хапсикоров А.Я. Отражение и оценка / А.Я. Хапсикоров. Горький, 1972. – 183 с.
6. Философский энциклопедический словарь. / Гл. редакция: Л.Ф. Ильичёв, П.Н. Федосеев, С.М. Ковалёв, В.Г. Панов – М.: Сов. Энциклопедия, М., 1983. – 840 с.

ЛЕКСИЧНІ ДОМІНАНТИ НАУКОВОГО ТЕКСТУ

В.В Ліпінська

магістр ФЛ НТУУ «КПІ»

Національний технічний університет України «КПІ»

Дослідження наукового тексту набуває в даний час особливої значущості. **Актуальність** цієї статті зумовлена неослабним інтересом до проблем тексту взагалі і наукового тексту, зокрема, що обумовлено місцем тексту в процесі комунікації, визнанням англійської мови глобальною мовою міжкультурної наукової комунікації – все це приводить до усвідомлення необхідності подальшого вивчення такого складного явища, як науковий текст.

Ця робота присвячена лексико-граматичним домінантам наукового тексту, які складають семантичне ядро всього тексту і впливають на інші як однорідні, так і різнорідні мовні одиниці, що належать до певного рівня системи мови. Домінанта – термін полісемний, що позначає: **по-перше**, один із членів певної групи, певного ряду чи певного ланцюгу мовних одиниць, що представляє основне значення, якому підлягають всі інші значення і який панує над іншими співзначеннями; **по-друге**, провідне, ядерне слово або слова, що формують та відображають основний зміст певного тексту.

Науковий текст характеризується мовними домінантами, які відповідають певним рівням системи мови: лексичні, граматичні, словотвірні.

Лексичні домінанти – це найбільша група лексичних одиниць наукового тексту, до яких належать:

1.1. Терміни

Науково-технічні терміни як мовні знаки, що репрезентують поняття спеціальної, професійної галузі науки або техніки, становлять суттєву складову науково-технічного стилю і одну з головніших проблем – проблему дефініції. Специфіка термінів полягає в тому, що вони створюються у процесі виробничої та наукової діяльності, внаслідок чого вони функціонують лише серед спеціалістів, які володіють відповідними науковими та виробничими реаліями, тобто макроконтекстом. Терміни поділяються на:

- загальнонаукові терміни, тобто терміни, які вживаються практично в усіх галузевих термінологіях, наприклад: *system* - *система*, *tendency* - *тенденція*, *law* - *закон*, *theory* - *теорія*. Слід зазначити, що такі терміни в межах певної термінології можуть конкретизувати своє значення, пор.: *exchange system* - *валютна система*, *drain system* - *осушувальна система*. До цієї категорії відносять і загальнотехнічну термінологію (*device* - *пристрій*);

- міжгалузеві терміни – це терміни, які використовуються в кількох споріднених або віддалених галузях. Так, економічна наука має термінологію, спільну з іншими соціальними, природничими науками, наприклад: *amortization* - *амортизація*, *ecological consumption* - *екологічні витрати*;

- вузькогалузеві терміни - це терміни, характерні лише для певної галузі, наприклад: *leasing* - *лізінг*, *drain* - *дрена*, *chip* - *чип*.

1.2. Фахова лексика

У мовленні фахівців, крім термінів, широко побутують й інші спеціальні одиниці – **професіоналізми та номенклатурні назви**. Перші позначають спеціальні поняття, знаряддя чи продукти праці; другі – сукупність умовних символів, графічних позначень, греко-латинських назв на позначення певного маркування, тобто це те, що виражається іншими знаками. Вони і складають фахову лексику будь-якої мови й є лексичними домінантами науково-технічного тексту, як і терміни.

Професіоналізми – конкретні лексичні одиниці, що детально диференціюють ті предмети, дії, якості, які безпосередньо пов'язані зі сферою діяльності відповідної професії:

- слова та словосполучення, притаманні мові моряків: *cook* – кок – кухар; *galley* – камбуз – кухня; *crew('s) space* – кубрик – кімната відпочинку екіпажу; *moor* – чалитися – приставати до берега; *sail* – ходити в море – плавати;

- професіоналізми працівників банківсько-фінансової, торгівельної та подібних сфер: *cash up* – зняти касу, *sum up* – підбити;

- назви фігур вищого пілотажу в льотчиків: *spin* – штопор, *barrel-roll* – бочка, *loop* – петля, *dive* – піке;

- професіоналізми користувачів ПК: *mainboard* – мама – материнська плата; *keyboard* – клава – клавіатура; *copy to* – скинути інформацію – переписати; *hard disk* – вінт – вінчестер;

Номенклатура – це сукупність назв конкретних об'єктів певної галузі науки, техніки, мистецтва тощо. Номенклатуру становлять іменники та словосполучення, які передають як систему назв об'єктів певної науки, так і сукупність назв одиничних об'єктів (наприклад, у географічній номенклатурі – *The Black Sea* – Чорне море, *the Desna* – річка Десна), видові назви (у ботанічній лексиці назви дерев: *oak* – дуб). Існує номенклатура медична, мовознавча, хімічна, економічна (пор.: термін *currency* – валюта і номенклатурні назви *dollar* – долар, *euro* – євро, *peso* – песо), технічна (пор.: термін *furrow plough-fissure-cutter* – борознороб-щілиноріз і номенклатурні назви ДЩН- 1, ДЩН- 2)

1.3 Запозичення

Лексичні одиниці, які були запозичені з інших мов для покриття комунікативного поняття. Ці запозичення є базовими домінантами науково-технічного стилю. Так, музична і комерційна термінологія провідних європейських мов є, в основному, італійського походження (*legato* – легато, *adagio* – адажіо, *andante* – анданте, *bank* – банк, *aviso* – авізо, *loro* – лоро), спортивна – англійського (*football* – футбол, *sport* – спорт, *championship* – чемпіонат).

Одним із шляхів засвоєння таких запозичень є поєднання їх з системними мовними або давно запозиченими термінами, наприклад: *dumping prices* - демпінгові ціни, *clearing calculation* - клірингові розрахунки, *marketing analyses* - маркетинговий аналіз, *quasimoney* - квазігроші. Незважаючи на те, що українська мова частково асимілює чужі слова, велика кількість англіцизмів створює загрозу для створення національної терміносистеми.

1.4 Словотвірні структури

Лексика наукового стилю може бути утворена за допомогою словотвірних засобів. Найпродуктивнішим суфіксом однослівних термінів-іменників є суфікс *-er (-or)*, за допомогою якого утворені іменники, що позначають особу, механізм або агрегат, що виконує певну дію, наприклад: *to consume* (споживати, поглинати) + *-er* = *consumer* (споживач, клієнт, замовник); *to adapt* (налаштовувати, пристосовувати) + *-er* = *adapter* (адаптер). Процеси суфіксації також широко використовуються для створення нових прикметників: суфікси *-ive, -able, -ible, -ent, -ant* використовуються для утворення прикметників з дієслів: *to interact* (взаємодіяти) + *-ive* = *interactive* (взаємодіючий, інтерактивний); суфікси: *-less, -ar* використовуються для утворення прикметників від іменників: *cell* (стільний) + *-ar* = *cellular* (стільниковий), *wire* (дріт) + *-less* = *wireless* (бездротовий); найактивнішими термінотворчими префіксами прикметників є такі: *de-* (*delay, decoder*), *in-* (*input, installation*), *inter-* (*interactive, interface*), *multi-* (*multiplexing, multicast, multichannel*), *re-* (*repeater, reorder*), *dis-* (*disconnect, displacement*), *sub-* (*submenu, subscriber*), *trans-* (*transmission, transceiver*).

Найпродуктивнішим шляхом утворення термінів є словоскладання: *computer-friendly computer-czar, video-game, Videotext, video-card* і основокладання: *softkey, talktime, voicemail, airtime, smartphone*.

Ще одним розповсюдженим шляхом утворення термінів-іменників є аббревіація: *PC* - *personal computer*, *CD-ROM* - *compact-disc - read only memory*, *WWW*- *worldwide web*. Насиченість науко-технічних текстів скороченнями є відбиттям одного із способів інформаційної оптимізації повідомлення.

Література:

1. Баранова Э. Английские заимствования в современном немецком языке / Э. Баранова, В. Баранова. – Иностранные языки в школе. – 2011, № 2. – С.74-78
2. Карабан В.І. Переклад англійської наукової і технічної літератури / В.І. Карабан // Граматичні труднощі, лексичні, термінологічні та жанрово-стилістичні проблеми. – Вінниця: «Нова книга», 2004. – 575 с.

ФУНКЦІОНУВАННЯ ІНТОНАЦІЇ У МОВЛЕННІ ТА МУЗИЦІ

В.В. Марченко

*аспірант кафедри теорії, практики та перекладу англійської мови,
Національний технічний університет України «КПІ»*

На сучасному етапі розвитку лінгвістики все більшої актуальності набувають питання взаємозв'язку мовлення і музики, а оскільки провідною ознакою актуалізації мовленнєвих та музичних явищ є, насамперед, інтонація, то цілком природнім убачається виникнення інтересу до пізнання закономірностей та особливостей саме її функціонування. Проте на теперішній час відомості про специфічні та загальні закономірності функціонування інтонації у мовленні і музиці не систематизовані до ступеня, необхідного для подальшого поглибленого розгляду аспектів їхньої взаємодії. У зв'язку з цим, метою цієї роботи є встановлення загальних і специфічних особливостей функціонування інтонації у мовленні та музиці.

Загальна проблема взаємозв'язку мови й музики розглядалася багатьма представниками різних галузей науки: музикознавцями (Є.В. Назайкінський, Б.В. Асаф'єв), психологами (О.М.Леонтьєв), лінгвістами (D.Bolinger, A. Wennerstrom), когнітивістами (M. Tatham), нейрологами (A. Patel, O. Sacks), нейрокогнітивістами (S. Brown, A. Patel), етнографами (S. Feld, W. Bright), методистами (Л.В. Светухина) та іншими. Підвищення наукового інтересу до зазначеної проблеми є цілком закономірним, оскільки глибинний зв'язок мови і